
ПАМ'ЯТІ

МИХАЙЛО ІВАНОВИЧ СПУЗЯК

До 75-річчя від дня народження

5 листопада минає 75 років від дня народження одного з провідних фахівців України з рентгенодіагностики доктора медичних наук, професора Михайла Івановича Спужяка.

Народився Михайло Іванович на мальовничій Івано-Франківщині. В 1963 році закінчив Івано-Франківський медичний інститут і протягом року працював головним лікарем Іванівського протитуберкульозного диспансеру, потім два роки — лікарем-рентгенологом Солотвинської дільничної лікарні Івано-Франківської області. З 1966 року доля пов'язала його з Харковом, куди він приїхав навчатися на цикл спеціалізації за фахом «Рентгенологія» до Українського інституту удосконалення лікарів.

Під час навчання майбутній професор виявив схильність до наукової роботи і професор О. А. Лемберг рекомендував його до аспірантури. За час навчання ним була достроково виконана і захищена кандидатська дисертація «Комплексне рентгенологічне дослідження морфології і функції щитовидної залози в нормі і при деяких захворюваннях».

Роботі в Харківській медичній академії післядипломної освіти, де він формувався як лікар, педагог і науковець, видатний вчений присвятив 47 років свого життя. З 1970 року М. І. Спужяк працював асистентом, а з 1977 року доцентом кафедри рентгенології Українського інституту удосконалення лікарів. У 1987 році він з успіхом захистив дисертацію на здобуття вченого

ступеня доктора медичних наук «Рентгенодіагностика гіперпаратиреоїдної остеодистрофії». В 1990 році йому присвоєне вчене звання професора.

Професор М. І. Спужяк був одним із найталановитіших учнів і продовжувачів наукових традицій свого вчителя, видатного рентгенолога, вченого і педагога, професора О. А. Лемберга. Основним напрямком наукових досліджень Михайла Івановича була променева діагностика захворювань системи опори та руху. Проте тільки цією проблемою коло його наукових інтересів не обмежувалось. Практично немає такого розділу променевої діагностики, в якому б не працював Михайло Іванович, не проводив наукові дослідження, і в кожному з них у нього є наукові праці, патенти, розробки. Загальна кількість наукових робіт професора М. І. Спужяка склала близько 600. Про активність його як науковця свідчать видані в авторстві та співавторстві 9 монографій, отримані свідоцтва на 15 винаходів, ним підготовлено більше 10 наукових посібників для лікарів-рентгенологів, 6 методичних рекомендацій, ряд інформаційних листків та 16 раціоналізаторських пропозицій. Були підготовлені і видані «Розширені лекції з рентгенодіагностики захворювань системи опори та руху» (2009 р.), які стали бібліографічною рідкістю, за його ініціативи та участі видане державною мовою перше в Україні керівництво «Педіатрична рентгенологія» в 2 т. (2013 р.), а також монографії з діагностики захворювань хребта, черепа, кисті, суглобів та ін. Слід підкреслити, що Михайлом Івановичем, поряд з суто науковими працями, опублікував понад 20 робіт з методики викладання рентгенодіагностики лікарям, в тому числі й інших фахів, він є співавтором першого в Україні посібника «Дидактичні проблеми післядипломної освіти радіологів-діагностів».

У 1991 році професор М. І. Спужяк очолив третю в СНД і першу та єдину в Україні створену за його ініціативи кафедру рентгенології дитячого віку, яка стала по суті організаційно-методичним центром з рентгенологічної педіатрії в Україні. Про великий організаторський талант Михайла Івановича свідчить те, що кафедра за роки свого існування провела виїзні цикли в більшості обласних центрів держави, причому не тільки з рентгенодіагностики захворювань

дитячого віку, а й з різних розділів променевої діагностики, зокрема і передатестаційні.

У 2008 році рішенням ректорату академії кафедра загальної та педіатричної рентгенології була об'єднана з кафедрою променевої діагностики. За конкурсом на посаду завідувача кафедри променевої діагностики було обрано професора М. І. Спужяка. Кафедра, очолювана Михайлом Івановичем, підготовлювала і продовжує навчати лікарів та наукові кадри не тільки для України, а й близького (Росія, Грузія, Казахстан, Литва) та далекого зарубіжжя (Ліван, Палестина, Сирія, Ізраїль). Професор М. І. Спужяк підготував 2 докторів і 7 кандидатів наук, ним ще було заплановано керівництво виконанням докторської та низки кандидатських дисертацій. Багато уваги вчений приділяв роботі з аспірантами, клінічними ординаторами та пошукачами.

Михайло Іванович був не тільки науковцем найвищого рівня і чудовим талановитим педагогом, він постійно дбав про покращення фахового рівня лікарів-рентгенологів та посилення допомоги практичній охороні здоров'я. Для цього з його ініціативи та під його безпосереднім керівництвом були підготовлені навчальні плани та програми і проводилися цикли тематичного удосконалення з рентгенодіагностики за багатьма профілями, зокрема захворювань органів опори та руху, суглобів, вертебології, органів дихання та середостіння, невідкладної діагностики захворювань різних органів і систем, КТ, МРТ та ін. Останніми роками з ініціативи професора М. І. Спужяка співробітниками кафедри були розроблені навчально-тематичні плани та програми циклів з променевої діагностики легеневого та позалегенового туберкульозу та променевої діагностики захворювань грудних залоз, які користувалися і продовжують користуватися великим попитом як серед рентгенологів, так і лікарів інших фахів, підготовлений навчальний план циклу тематичного удосконалення, проведений цикл і видані вперше в Україні методичні рекомендації для підготовки керівників інтернів на заочних базах (2008 р.).

Починаючи з 1972 року професор був незмінним учасником усіх з'їздів з рентгенології як СРСР, України, так й інших республік колишнього Союзу, нерідко виступав з програмними доповідями. Крім цього, його роботи ним доповідались та публікувались у випусках праць міжнародних, союзних та республіканських з'їздів інших фахів: травматологів-ортопедів, геронтологів, дерматологів, онкологів, ревматологів, урологів та ін.

Михайло Іванович був дуже талановитим педагогом. Його лекції та семінари завжди відзначалися

особливою чіткістю, конкретністю, послідовністю та надзвичайною глибиною викладення матеріалу, приваблювали артистизмом і дуже добре сприймалися лікарями й усіма слухачами. Заняття, які проводив М. І. Спужяк, були істинною школою для молоді.

Незважаючи на велику зайнятість, Михайло Іванович багато часу приділяв і громадській роботі. Протягом ряду років він очолював Харківське відділення Асоціації радіологів України, був членом Республіканської проблемної комісії з медичної радіології при МОЗ та АМН України, експертом Національної комісії з радіаційного захисту населення при Верховній Раді України, заступником голови спеціалізованої ради із захисту докторських та кандидатських дисертацій за спеціальністю «Радіологія, онкологія і хірургія» та членом спеціалізованої ради за спеціальністю «Педіатрія», членом правління Асоціації радіологів України, членом редколегії низки наукових журналів.

Професор М. І. Спужяк організував і був головою першої в державі Української школи безперервної післядипломної освіти з радіології, яка нині носить його ім'я. Мав почесні звання «Відмінник охорони здоров'я СРСР», «Заслужений винахідник СРСР». Його багаторічна і результативна праця відзначена численними грамотами і подяками.

Михайло Іванович був скромною, дуже доброзичливою, безкорисливою і водночас принциповою людиною, його любили і поважали не тільки хворі, лікарі і співробітники, а й весь рентгенологічний і медичний загал Харківської області та України. Йому були притаманні велика працелюбність і працездатність, компетентність та професіоналізм. Михайло Іванович був великим патріотом України, віруючою людиною, цінував та дотримувався християнських цінностей.

Для всіх нас, хто багато років працював поряд з Михайлом Івановичем, він був і залишиться взірцем доброї, порядної, розумної і талановитої людини, до якої завжди можна було звернутися за порадою, допомогою. Ми вчилися у нього відданості своїй справі, педагогічній майстерності, вмінню знаходити єдине справедливе і правильне рішення в будь-яких ситуаціях. На жаль, наш учитель раптово покинув нас 10 вересня 2013 року у відрядженні, під час проведення виїзного циклу у м. Чернівці.

Професор Михайло Іванович Спужяк доклав чимало зусиль для того, щоб кафедра стала однією з кращих не лише в академії, а й в Україні. Ми свято зберігаємо пам'ять про нашого Вчителя, бережемо, примножуємо і розвиваємо всі закладені ним традиції. Світла йому пам'ять!

*І. О. Крамний,
І. О. Вороньжєв*